

לתגובות ודעות: שגיא 054-6868199

העלון מוקדש לעילוי נשמת:
בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה
בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל,
מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל,
יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל,
ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל.
לקבלת העלון במייל – לשלוח
הודעה ל: sagif_@walla.co.il

שַׁבַּת שְׁלוֹם

בס"ד עלון מס' 102 לשבת 5.7.2013 – תשע"ג תמוז כז

זה השער לה' צדיקים יבוא בו

מטות – מסעי

איש פי ידר נדר (ל,ג)

"נדרים" בגימטריא "רוצח". וזאת, רומז רבינו יעקב 'בעל הטורים', לפי שהנודר אשר אינו מקיים את נדרו חשוב כרוצח. וכך אמרו חז"ל במסכת שבת (לב,ב): כי בעוון נדרים בנים מתים כשהן קטנים, ובעוון נדרים מתה אשתו של אדם ח"ו.

לא יחל דברו פכל היצא מפיו יעשה (ל,ג)

מובא (בשם ספר עבודת ישראל): כאשר מייקר האדם כל מילה היוצאת מפיו שלא תהא לבטלה שוקל בפלס מילותיו, עליו הכתוב אומר "פכל היצא מפיו יעשה" – ברכותיו מתקיימות, וכל דיבור שלו נחשב כגזירה שיש למלאה. כפי שכתוב (איוב כב,כח): "ותגזר אומר ויקם לך" – צדיק גזור והקב"ה מקיים!"

וכל כך למה? מבאר כ"ק האדמו"ר מאזורוב – רבי משה יחיאל אפשטיין זצ"ל (בספרו באר משה) משום שבכח שמירת הדיבור זוכה להיות בעלים עליו, עד שכל דיבור שיוצא מפיו מתקיים וזה ענין תורה שבעל פה. לא אומרים "תורה שבפה" אלא ש"בעל פה" לרמוז על כך שלומד התורה חייב להיות אחראי ואדון לפיו, שלא יהיה מופקר, ואז זוכה למעלת תורה שבע"פ.

לא יחל דברו פכל היצא מפיו יעשה (ל,ג)

הנה המטיף תוכחה לאחרים צריך שיהיה נאה דורש ונאה מקיים, וכמו שאמרו בתלמוד (חגיגה יד,א) שאם הוא בעצמו עובר על דיבורו ותוכחתו, אז כל דבריו אינם אלא דרשה של דופי. וזהו שרמז הכתוב: "לא יחל דברו" – היינו דברי עצמו לא יעשה חולין, אלא "פכל היצא מפיו" בשעה שעומד על הבימה ומורה דרך להמון העם, "יעשה" גם הוא בעצמו כן (תורת מהרי"ץ).

לא יחל דברו פכל היצא מפיו יעשה (ל,ג)

מי שלא מחלל את דיבורו, שומר על פיו נקי טהור וקדוש, אז יזכה שה' יעשה את כל מבוקשו וזה רמזו: פיו בגימטריה 96, פכל בגימטריה 70 – "פכל היצא מפיו" אם נוציא את הגימטריה של המילה "פכל" מהגימטריה של המילה "פיו": "פיו" יישאר 26 (כמנין הויה) שם ה', וזה הרמז שמי שלא מחלל את דיבורו – ה' יעשה את רצונו כרצון ה' (יוסף מאיר ברנשטיין הי"ו).

דברו פכל היצא מפיו יעשה (ל,ג)

בס"ד אפשר לרמוז "פכל היצא" בגימטריה 'יעקב', "מפיו" בגימטריה 'קול' – דהיינו אם "דברו" – כלומר אם דיבורו הוא "פכל היצא" – דהיינו יעקב – שהוא סמל ללימוד התורה, "מפיו" – דהיינו לומד ב'קול' – כנאמר (בראשית כז,כב): "הקל קול יעקב והידיים ידי עשו". אז יזכה האדם שכל מה שיאמר "יעשה" – בחזקת: "צדיק גזור והקב"ה מקיים" (עיין תענית כג,א).

לא יחל דברו פכל היצא מפיו יעשה (ל,ג)

אמרו רבותינו כדי שהתורה תשתמר באדם צריך לחזור עליה 101 פעמים ואם חזר פעם אחת פחות זה כמניין ס.מ (100) ותורתו תשתכח. ובס"ד הכל רמז בפסוק: "לא יחל דברו" – תורתו של אדם לא תשתמר אלא אם: "פכל" בגימטריה 70 – רמז לשבעים פנים של התורה, "היצא מפיו" – "יצא" בגימטריה 101 כמניין מיכאל שר הזיכרון, כלומר: "פכל" – 70 פנים של התורה ה'יצא' – שלומד וחוזר עליה 101 פעמים "מפיו" בגימטריה 'קול' – כי תורה נשמרת באדם רק כאשר לומד בקול ולא בלחש, אם ילמד בצורה הזאת אז זוכה 'יעשה' – כלומר שתורתו משתמרת בו.

היצא מפיו (ל,ג)

המקובל הקדוש רבי אברהם אזולאי זצוק"ל כותב בספרו 'חסד לאברהם' (מעין ב-נהר יט):
דע כי מן העסק שעוסק האדם בתורה ובמצות מזה נבראו מלאכים קדושים, וזה כפי ערך עסק התורה שאם תהיה לשמה אז יהיה המלאך הנברא משם קדוש מאד ונאמן בדבריו. ודע כי כח מלאך הנעשה מן התורה יותר מאותם הנעשים מן המצוה.

וְאִם הֵפֵר יִפְר אַתֶּם אַחֲרַי שְׁמַעוּ וּנְשֵׂא אֶת עֹנְהָ (ל,טז)
אפשר לפרש בדרך דרש כי אינו דומה החוטא בשוגג לחוטא במזיד, שהחוטא בשוגג יש לו תשובה פשוטה "לא ידעתי", אך החוטא במזיד שידוע שהדבר אסור ובכל זאת הוא חוטא, עונשו קשה. וזהו שרומז הפסוק: "וְאִם הֵפֵר יִפְר אַתֶּם", דהיינו שייפר את מצוות התורה שלא לקיימם, "אַחֲרַי שְׁמַעוּ", לאחר ששמע מאחרים שחייב לעשות את הדברים ההם דהיינו, לקיים מצות עשה, והוא מפר אותם וחוטא במזיד, אזי "וּנְשֵׂא אֶת עֹנְהָ", כל עוון ועוון שעושה מקבל עונשו, כי הוא חוטא במזיד (נשמת חיים).

בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעריה בית אביה (ל,יז)
כיצד ידע אדם, איך תתנהג בחירת ליבו אחרי החתונה, דהיינו מה יהיה "בין איש לאשתו"?
זאת רמז בפסוק: "בין אב לבתו בנעריה בית אביה" – כלומר יבדוק ויברר מה טיב היחסים בינה לבין אביה במשך השנים בנעריה שהם גרו יחדיו בבית אביה – אם היא כיבדה אותו כל השנים וכן ומכבדת את אביה כיום, אז חזקה עליה שתכבד גם את בעלה.

נקם נקמת בני ישראל מאת המדיינים אחר תאסף אל עמיה (לא,ב)
ויש לשאול מדוע נאמר בלשון יחיד, נקם נקמת בני ישראל ולא נאמר בלשון רבים נקמו נקמת בני ישראל?
אלא מתרץ הזוהר הקדוש (פרשת בלק דף קצ עמוד א'): "הקדוש ברוך הוא אמר למשה: 'נקם נקמת בני ישראל מאת המדיינים', לך ראוי ולך נאה. מדוע אמר הקב"ה למשה לך ראוי ולך נאה לנקם נקמת בני ישראל? זאת יובן על פי הגמרא בבסנהדרין (פב,א): 'זמרי בן סלוא עמד וקיבץ כ"ד אלף מישראל והלך אצל כזבי אמר לה השמיעי לי, אמרה לו: בת מלך אני וכן צוה לי אבי לא תשמעי אלא לגדול שבהם (הכוונה למשה רבנו) – ז"א המטרה של המדיינית כזבי בת צור היתה להחטיא את משה רבינו, לכן הקב"ה אומר למשה אתה צריך לנקום כי אותך רצו להפיל ולך ראוי ונאה לנקום במדיינים."

מובא במדרש רבה פרשת מטות (פרשה כב', אות ג'): "ישלח אתם משה (לא,ו): "אמר הקדוש ברוך הוא למשה: נקם נקמת, אתה בעצמך, והוא משלח את אחרים, אלא מפני שנתגדל בארץ מדין אמר אינו בדין שאני מצר למי שעשה בי טובה, המשל אומר בור ששתיית ממנו אל תזרק בו אבן".

– מוסר השכל גדול מלמד אותנו משה רבינו, שהחליט שהוא בעצמו לא יהיה מעורב במלחמה עם אנשי מדין, למרות שהם שגרמו להריגת עשרים וארבעה אלף, משום הכרת הטוב, ומכאן נלמד קל וחומר חברינו ומשפחתנו שעושים לנו הרבה טובות, כמה עלינו להחזיר להם ביחס טוב ואוהב, ואף אם קרה שאדם גרם לנו איזה צער, חלילה מלשכוח את הטובות שעשה עימנו בעבר.

מובא במדרש רבה פרשת מטות (פרשה כב', אות ב'): "נקם נקמת בני ישראל מאת המדיינים אחר תאסף אל עמך (במדבר לא, ב). רבי יהודה אומר אלו היה רוצה משה לחיות פמה שנים היה חי, שאמר לו הקדוש ברוך הוא נקם ואחר תאסף, תלה הפתוב מיתתו במדין, אלא להודיעך שבחו של משה, אמר בשביל שאחיה יעבב נקמת ישראל, מיד (במדבר לא, ג): וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא, אנשים צדיקים" ואומר המדרש באות ה': "אמרו רבותינו ביהושע (יהושע א, ה): כאשר היתי עם משה אהיה עמך, והיה צריך יהושע לחיות מאה ועשרים שנה, במשה רבינו, ולמה נתקצרו שנותיו עשר שנים, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה: נקם נקמת בני ישראל מאת המדיינים אחר תאסף אל עמך, ואף על פי שנתבשר בשורת מות לא אחר הדבר אלא נזדרז, וישלח אתם משה. אבל יהושע כיון שבא להלחם עם שלשים ואחד מלכים, אמר אם אני הורגם מיד, מיד אני מת כשם שעשה משה רבינו, מה עשה התחיל מעבב במלחמתם, שנתאמר (יהושע יא, יח): ימים רבים עשה יהושע את כל המלכים האלה מלחמה, אמר לו הקדוש ברוך הוא וכך עשית, הריני מקצר שנותיך עשר שנים. אמר שלמה (משלי יט, כא): רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום".

הדף טעון גניזה, נא לא לקרוא בשעת התפילה שאין זה עושה נחת רוח לבורא יתברך

מכאן יש לנו ללמוד יסוד גדול בעבודת ה', שאין לנו לעשות חשבונות, משה לא עשה חשבונות שאם הוא יחיה יותר יזכה ללמד יותר את עם ישראל ללכת בדרך ה', אלא ישר קיים את ציווי ה'. ולעומתו יהושע התחיל לעשות חשבונות (שהיו לשם שמיים) אבל בסוף ענש ונתקצרו שנותיו. מכאן רואים שאין לאדם לעשות חשבונות אלא לקיים כפשוטו את ציווי ה' יתברך ואז יראה ברכה, כי "אין חֲכָמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין עֵצָה לְנַגֵּד ה'" (משלי כא, ל) וכל החשבונות של האדם לא יעזרו בסוף, כי "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" (משלי יט, כא).

וְאֵת מַלְכֵי מְדִין הֲרָגוּ עַל חֲלָלֵיהֶם (לא, ח)

מה פשר דבר הכתוב "הֲרָגוּ עַל חֲלָלֵיהֶם"? ביאר רבינו יהונתן אייבשיץ זצ"ל (ב"תפארת יהונתן"): כי מלכי מדין, מפחד בני ישראל, החביאו עצמם בתוך החללים, כדי שיחשבו ישראל שהם כבר פגרים מתים וישאירום בחיים. אולם הדבר נתגלה לבני ישראל, והם הרגו את מלכי מדין בתוך החללים – כפשוטו "הֲרָגוּ עַל חֲלָלֵיהֶם".

כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תִּעְבְּרוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר (לא, כג)

יש אדם שכועס על כל דבר קטן והוא בבחינת אש יוקדת ששורפת את כל אשר סביבה, וכן הכעסן שורף בכעסו את כל הסובבים אותו ומחרף ומגדף אותם ותקנתו היא ללמוד תורה ומוסר, ולימוד התורה והמוסר ישפיע עליו לתקן מידותיו. וזהו שאמר הכתוב: "כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ" – אדם כעסן שהוא בא תמיד בתוך אש ורותח על כל דבר, תקנתו היא: "תִּעְבְּרוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר" – ילמד את התורה שנמשלה לאש (כנאמר (בדברים לג, ב): "מִיִּמֵינוּ אֵשׁ דָּת לְמוֹ". וביארו "דָּת לְמוֹ" אותיות תלמוד – ש'תלמוד' התורה נמשל לאש). ויזכה לטהר את עצמו ולתקן את מידת הכעס.

וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל (לא, ג)

שמענו מעשה נפלא, באחד מצדיקי הדור שהלך ברחובה של עיר בליווי תלמידיו. לפתע נעצר והתמהמה בסמוך לחנות תכשיטים. התלמידים ראו כן תמהו, על מה ולמה נעמד כאן רבנו? לבסוף נכנס הרב אל החנות, "רצוני לראות תכשיטים" – ביקש. בעל החנות ורעייתו מיהרו להציע לפניו מגוון של תכשיטים. המשיך הרבי להתעניין במשך דקות ארוכות בטיבו של כל תכשיט ובמחירו, ובסופו של דבר בחר בתכשיט מסויים. תלמידיו השתוממו מהמתרחש לנגד עיניהם. וביציאתם מן החנות פנו אליו ושאלו: "רבי, תורה היא וללמוד אנו צריכים, מה עומד מאחורי כל המעמד הזה שאינו אופייני כלל לכבודו?" "אסביר לכם" – השיב הרב, "כשעברנו ברחוב ליד החנות, עלה באזני קול מריבה בין בעל החנות לאשתו. עצרתי את צעדי ושמעתי כי הוויכוח הולך ומתלהט... החלטתי לעשות מעשה. נכנסתי באמתלה של קניית תכשיטים, כך הם היו חייבים להפסיק את הוויכוח ביניהם. התעכבתי בחנות משך זמן מה בו שיערתי כי כעסם שכך, ומאחר שישנו איסור הונאה להתעניין במוצרי החנות בלא לקנות – נאלצתי אף לרכוש תכשיט כלשהו!..."

והייתם נקים מה' ומישראל (לב, כב)

בכל מעשה של האדם צריך הוא לחשוב איך קודם כל לצאת נקי מה' ואח"כ 'מישראל' – לפעמים אדם נמצא במצב שהוא הוזמן לאיזה מקום עבירה או צריך בזמנים שאין רוח ההלכה מתירה לרקוד ולשמוח, והוא רוצה לבוא כדי "לא לפגוע בחבירו", אדם צריך לשים לנגד עיניו את ה' ולא את 'ישראל' דהיינו חברו – כמו שהיה נוהג לומר הרב יגן זצ"ל תכבדי את השכינה לפני שאת מכבדת את השכנה. לכן נאמרו קודם כל "והייתם נקים מה'" ורק אח"כ "ומישראל".

וידעו חטאתכם אשר תמצא אתכם (לב, כג)

בפסוק זה רמז לענין 'מדה כנגד מדה', וכך מפרשו בעל ה"גבעת שאול": "וידעו חטאתכם" – איך תדעו מהי חטאתכם, באיזו עברה נכשלתם? – לפי "אשר תמצא אתכם", לפי העונש אשר מצא אתכם. העונש בא בהתאם לחטא, וממילא הוא מעיד על החטא.

בנו לכם ערים לטפכם וגדרת לצנאכם והיצא מפיכם תעשו (לב, כד)

מהי הדרך לחינוך ילדינו הקדושים? רמזו בפסוק שלפנינו: "בנו לכם ערים לטפכם" – קודם כל תבנו עיר, שבה יהיו בתי מדרש, ובתי כנסת שיוכלו להתחנך שם על דרך אבותינו הקדושים. ותעשו "וגדרת

הדף טעון גניזה, נא לא לקרוא בשעת התפילה שאין זה עושה נחת רוח לבורא יתברך

לְצַנְאֲכֶם – תעשו לילדכם סייגים וגדרות, שידעו מה מותר ומה אסור – כדי שיתחנכו בדרך התורה והמצוות. **”וְהֵיִצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ”** – כאשר אתם נותנים מילה לילד, תקיימו את מה שאתם אומרים, כדי שהוא ידע שאתם עומדים מאחורי המילה שלכם, ובכך יכבד תמיד את מה שאתם אומרים לו. (ועוד מובא בגמרא בסוכה (מו, ב):) **”אמר רבי זירא לא יאמר אדם לתינוק (ילד) אתן לך מתנה ולא נותן לו, שבוה הוא מלמד את הילד לשקר שנאמר (ירמיהו ט, ד): ”לְמַדּוּ לְשׁוֹנֵם דְּבַר שֶׁקֶר”**.

אֵלֶּה מַסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (לג, א)

כתב האור החיים הקדוש זצ”ל: שאמרו שהליכת ישראל במדבר היתה לברר ניצוצי הקדושה. וזוהו יסוד עצום גם לנו, שלכל מקום שהקב”ה מוביל אותנו, יש לזה סיבה, ופעמים אדם מתעכב במקום מסוים או נתקע בדרך באיזה מקום ואינו מבין למה? אבל יש לכך סיבה שהקב”ה סיבב שיגיע לשם על מנת שיתקן ויברר ניצוצות קדושה...

וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרַת הַתְּאֵנָה (לג, טז)

יש לפרש בדרך הרמוז, שאם אדם נוסע **”מִמִּדְבַּר סִינַי”**, דהיינו שעוזב את התורה שניתנה בסיני, אזי חלילה יהיה שקוע **”בְּקִבְרַת הַתְּאֵנָה”** – דהיינו בתאוות העולם הזה, כי רק התורה הקדושה יכולה לעצור את האדם מתאוות העולם הזה. אבל תמיד הוא יכול לעשות תשובה לבסוף כנאמר (פסוק יז): **”וַיִּסְעוּ מִקִּבְרַת הַתְּאֵנָה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרַת”** – שאדם יעוזב את התאוות שלנו ויחנה **בְּחִצְרַת** בית השם – בית המדרש ובית הכנסת.

פִּי בְעִיר מְקַלְטוֹ יֵשֵׁב עַד מוֹת הַפֶּהָן הַגָּדֹל (לה, כח)

מדוע התורה קובעת שההורג, גם בשוגג, חייב לברוח לעיר מקלט?

מצאנו שבכל התורה כולה אדם המבצע עבירה בשוגג חייב חטאת. כל המצוות כולן מלבד הרג. כאן האדם, גם בשוגג – חייב גלות לעיר מקלט. מדוע התורה כה החמירה במקרה הזה? לצורך כך צריך להבין את ההבדל בין שוגג לאנוס. **אנוס** הוא אדם שהאירוע אירע לו שלא בשליטתו – אדם נהג ברכב ופתאום משום מקום קפץ לו ילד לכביש והוא אינו יכול לעצור ובום, הרג חלילה את הילד. זה אנוס. שוגג הוא אדם שנהג ברכב ולא הבחין שהרמזור התחלף לאדום, עבר באדום ובום, תאונה והרג אדם אחר. מדוע התורה כה החמירה עם אדם זה שמחויב ללכת לגלות, ועלינו להבין מהי גלות – כאשר אדם נמצא בעיר מקלט, מלבד שהוא עוזב את כל משפחתו ועיריו ומגיע לעיר זרה, הוא נאלץ כל הזמן לחיות בהשפלה הזו שהוא הרג. כשמזמנים אותו לסעודה עליו לומר **’הורג אני!’** ועל כן אינו יכול לזמן אלא אם יאמרו לו **’אף על פי’**. וכן אם מבקשים ממנו לנאום, או לומר דבר תורה, או לעלות לתורה. מדובר בהשפלה שאין לה קץ. היא יכולה להימשך שנתיים, שנה, חודש, וגם 50 שנה – עד שהכהן הגדול ימות. התשובה לכך היא לא בשל חומרת העבירה של הריגה, שכן יש מצוות אחרות קשות באותה המידה מבחינה רוחנית וגשמית, ובשוגג על החוטא להעלות חטאת. הסיבה לכך היא כיוון שאדם שהרג בשוגג הוא פשוט חסר רגישות לזולת. לא איכפת לו מהזולת. אם היה איכפת לו מהאנשים האחרים הוא היה נוהג בזהירות יותר, הוא היה שם לב שהוא בקרבת בית-ספר ומאט מהירות, היה נזהר יותר כשהוא עובד עם הסכין וכו’. אבל מאחר ולא היה איכפת לו מהזולת – הוא נענש בכך שיהיה עליו להזכיר כל הזמן שהוא בעצם חסר איכפתיות כלפי האחר בכך שהוא בעיר מקלט. (מתוך שיעורו של הרב נחום דיאמנט שליט”א לפרשת מסעי תשע”א)

מי שרוצה לקבל הלכה יומית בחינם לנייד על פי ילקוט יוסף, שיסמס את שמו ומספרו לטל': 054-6868199, וישלח לו מ: א-1 2 הלכות.

הקמנו אתר בשבילכם (שיעורי תורה, עלונים): <http://shayolamot.weebly.com>

בע”ה זיווג הגון, בריאות פרנסה והצלחה: לשגיא בן מרים, עוז בן מרים, לירון בן פנינה, אמיר בן פנינה, ענבל בת פנינה, הדר בת נילי, הילה בת אסתר, מורן בת רותי, אלכסי בן אירנה, הדר בת ויויאן, ריית בת אורלי, גיא בן חוה, חמוטל בת ויקטוריה. רפואה שלמה: לציפורה בת מורוור, לציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, משה בן שושנה. לעילוי נשמת: הרב יוסף שלום בן אברהם אלישיב זצוק”ל, הרב ניסים טולדנו זצוק”ל, ארז בן חיה ז”ל, יוסף מיכאלשוילי בן רפאל ז”ל, חנה בת שמחה ז”ל.